

15- Sekizinci Lem'a Gıda olarak mahlukata, bilhassa hayvanata taksim edilen rızıklara dikkat lâzımdır ki...

Sekizinci Lem'a

Gıda olarak mahlukata, bilhassa hayvanata taksim edilen rızıklara dikkat lâzımdır ki bu rızık vakt-i muayyeninde yetişir, vakt-i ihtiyaçta sevk edilir. Ve derece-i ihtiyaç nisbetinde yapılan sevkியatta büyük bir intizam vardır. İşte, bu umumî rızık hakkında görünen geniş ve muntazam rahmet ve inayetler ancak her şeyin mürebbisi ve her şeyin müdebbiri ve her şey yed-i teshirinde bulunan bir zatın hâtem-i hâssı olabilir.

Gıda olarak mahlukata, bilhassa hayvanata taksim edilen rızıklara dikkat lâzımdır ki bu rızık vakt-i muayyeninde yetişir, vakt-i ihtiyaçta sevk edilir.

Kur'an'ın birçok ayetinde bu hakikat şöyle zikredilir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ ۚ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ۚ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ ۚ فَآَنَى تُؤْفَكُونَ

Ey insanlar! Allah'ın üzerinizdeki nimetini anın. Allah'tan başka bir yaratıcı mı var? O size gökten ve yerden rızık verir. O'ndan başka ilâh yoktur. O halde (haktan) nasıl çevrilirsiniz? Fâtır Sûresi(35) 3. Ayet

وَكَايْنِ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا ۚ اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ

الْعَالَمُ؟

Nice canlılar vardır ki, rızıklarını kendileri elde edemezler. Sizin de onların da rızığını Allah verir. O, işitir ve bilir. Ankebût Sûresi(29) 60. Ayet

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ؟

Allah ki, gökleri ve yeri yaratan, gökten su indirip onunla size rızık olmak üzere çeşit çeşit meyveler, ürünler çıkaran O'dur. İbrahim / 32. Ayet

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِّينُ

Muhakkak ki Allah, evet O, bütün rızıkları veren, sonsuz kudret ve sarsılmaz kuvvet sahibi olandır. Zâriyât / 58. Ayet

“Gıda Olarak Mahlukata Taksim Edilen Rızıklara Dikkat Lâzımdır”

Sadece yemeye içmeye basit bir olay gibi bakma. Her lokmanın arkasında büyük bir taksimat var. Bir bebek için süt, bir arı için çiçek özü, bir kuş için tane, bir balık için denizde gıda, bir koyun için ot, bir insan için çeşit çeşit nimet hazırlanıyor. Her canlıya kendi mizacına, bedenine ve ihtiyacına uygun rızık veriliyor.

1- Vücut Sistemini Bilmeyen Rızıkı Yaratamaz

Bu dünya sofrasında her canlının rızıkı farklıdır. İnsan başka şeyle, kuş başka şeyle, koyun başka şeyle, aslan başka şeyle beslenir. Demek bir canlıya uygun rızıkı yaratmak, o canlının bedenini, midesini, ihtiyacını ve hayat şartlarını bilmekle mümkündür.

İnsanın vücudunu bilmeyen ona uygun elmayı yaratamaz. Kuşun bedenini bilmeyen ona uygun taneyi, koyunun yapısını bilmeyen ona uygun otu, aslanın ihtiyacını bilmeyen ona uygun gıdayı icat edemez. Çünkü rızık, rastgele değil; onu yiyecek canlının yapısına göre hazırlanır. Hele yeni doğan yavru, ne rızıkını arayabilir ne de ihtiyacını anlatabilir. Fakat

annesinin sinesi ona tam uygun bir süt eşmesi yapılır. Demek yavruyu kim yaratmışsa, ona en münasip rızkı hazırlayan da O’dur.

Her canlı hl diliyle der ki: “Beni kim yarattıysa, rızkımı da O yaratıyor.” Her rızık da der ki: “Beni kim yarattıysa, benden istifade edecek canlıyı da O yaratmıştır.” Demek rızıkla rızıklananı beraber bilen ve birbirine uygun yaratan ancak Rezzâk-ı Rahm olan Allah’tır.

2- Rızka Uygun Yaratılış

Yeryüzü büyük bir sofradır. İnsan bu sofradaki ekmek, su, meyve, sebze, et, süt ve daha nice gıdalarla beslenir. Fakat sadece rızkın yaratılması yetmez; o rızkı iğneyecek, parçalayacak, sindirecek ve bedene faydalı hle getirecek bir sistem de lazımdır.

İnsana rızık verildiği gibi, o rızkı işleyecek ağız, diş, dil, tükürük, mide, bağırsak, karaciğer ve daha nice cihaz da vücuduna yerleştirilmiştir. Elma yaratılmıştır; fakat onu ısırarak diş de yaratılmıştır. Süt verilmiştir; fakat onu sindirecek beden de yaratılmıştır. Ekmek gönderilmiştir; fakat onu kana, ete, kemiğe çevirecek sistem de kurulmuştur.

Öyleyse insanın rızkını veren kim ise, insanın bedenini de o rızka uygun yaratan O’dur. Çünkü rızkı bilmeyen bedeni besleyemez; bedeni bilmeyen ona uygun rızık yaratamaz. Rızıkla rızıklanan arasındaki bu tam uygunluk, açıkça gösterir ki ikisini de bilen, yaratan ve birbirine uygun hle getiren ancak Rezzâk-ı Hakîm olan Allah’tır.

Bebek ve Süt Misali

Yeni doğan bir bebek dünyaya gelir. Dişi yoktur, iğneyemez, yemeğini arayamaz, kazanamaz, isteğini anlatamaz. Fakat daha o doğmadan annesinin göğsünde ona en uygun gıda hazırlanır. Ne fazla serttir, ne fazla ağırdır; tam onun zayıf midesine göre bir süt gönderilir. Bebek rızkını aramadan, rızık onun ağzına kadar sevk edilir. Bu, kr tesadüf değil, rahmetin apaçık htemidir.

“Bilhassa Hayvanata Taksim Edilen Rızıklar”

Hayvanlara bakınca rızık taksimatı daha geniş görünür. İnek ota muhtaçtır; yerden ot çıkarılır. Arı iek özüne muhtaçtır; baharda çiçekler açtırılır. Kuş yavruları yuvada acizdir; anne-baba onlara tane ve böcek taşır. Balıklar denizde yaşıyor; rızıkları suyun içinde yaratılır. Her hayvanın rızkı, yaşıdığı yere ve yaratılışına göre hazırlanır.

“Bu Rızık Vakt-i Muayyeninde Yetişir”

Rızık belirli vaktinde gelir. Baharda iek açar, yazda meyve olgunlaşır, sonbaharda tohum ve dane hazırlanır. Kıştan önce hayvanlara yağ depolatılır, bazı kuşlara g ilham edilir. İhtiyaç ne zaman ortaya çıkacaksa, rızkın sebepleri ondan önce hazırlanır. Demek rızık geliş vakitsiz, plansız ve başıboş değildir.

Meyvenin Vakti Misali

Bir elma ağacı kışın meyve vermez. Baharda çiçek açar, yaz boyunca meyveyi büyütür, tam yenilecek vakitte tatlandırır, renklendirir, kokulandırır. İnsan ve hayvanların ihtiyacı geldiğinde meyve de hazır olur. Bu, “vakt-i muayyeninde yetişir” cümlesinin açık bir misalidir.

“Vakt-i İhtiyaçta Sevk Edilir”

Rızık sadece yaratılmaz; muhtaç olana sevk edilir. Bebek acıkır, süt gelir. Toprak kurur, bulut gelir. Hayvan aç kalır, önüne ot çıkarılır. Arı bal yapacağı vakitte çiçekler açar. İnsan acıkır, yeryüzü sofraya olur. Rızık ihtiyaç sahibini arar gibi gelir; çünkü onu gönderen, ihtiyacı da bilendir.

Kuş Yavrusu Misali

Kuş yavrusu yuvada çaresizdir. Uçamaz, avlanamaz, yiyeceğini bulamaz. Fakat anne kuş onun ihtiyacını bilir gibi sürekli yem taşır. Aslında anne kuşu da o yavrunun hizmetine sevk eden Allah’tır. Yavrunun ağzını açması bir dua gibidir; rızık ona kanatlı bir hizmetçiyle gönderilir.

Ve derece-i ihtiyaç nisbetinde yapılan sevkiyatta büyük bir intizam vardır.

“Derece-i ihtiyaç nisbetinde yapılan sevkiyatta büyük bir intizam vardır” cümlesinde iki büyük hakikat vardır: Birincisi, rızık ihtiyaç ölçüsünde gönderilmesi; ikincisi, bu gönderilişin muntazam bir kanunla cereyan etmesidir.

İhtiyaç Nisbetinde Gelmesi

Rızık, canlılara geliş güzel ve ölçsüz gönderilmiyor. Hangi mahlûkun ne kadar ihtiyacı varsa, ona o nisbette sevk ediliyor. Serçeye serçe kadar, file fil kadar; bebeğe süt kadar, arıya çiçek özü kadar; koyuna ot kadar, insana çeşit çeşit nimet kadar rızık veriliyor. Bu ölçü, israfın değil hikmetin; başıboşluğun değil rahmetli bir taksimin işaretidir. Peki bu sevkiyattaki intizam nasıl cereyan eder.

1- Vaktinde Yaratılması

Bu intizamın bir yönü, rızık kendi muayyen vaktinde yaratılmasıdır. Yazın beden serinliğe ve suya daha çok muhtaç olur; karpuz, kavun, üzüm, salatalık, domates gibi sulu nimetler gelir. Kışın ise beden kuvvete, dayanıklılığa ve muhafazaya muhtaç olur; portakal, mandalina, nar, ayva, lahana, pırasa, havuç gibi nimetler yetişir. Yani rızık, mevsimin ihtiyacına göre gelir.

Eğer bu intizam bozulsa, yazın serinletici nimetler gelmez, kışın kuvvet verici rızıklar bulunmazdı. Fakat her meyve ve sebze kendi vaktini bilir gibi çıkar. Çilek kendi mevsiminde, üzüm kendi zamanında, portakal kendi vaktinde, nar kendi döneminde gelir. Bu vakit düzeni,

kör toprağın değil, her şeyi zamanıyla yaratan Rezzâk-ı Hakîm'in işidir.

2- Adrese Sevk Edilmesi

İntizamın ikinci yönü, hangi canlıya hangi rızık lazımsa onun o canlıya gönderilmesidir. Yeni doğan bebek dişsizdir, zayıftır, yemek arayamaz; fakat annesinin sinesi ona bir süt çeşmesi yapılır. Acıkınca süt gelir, doyunca kesilir. Bebek rızıkına gitmez; rızık bebeğin ağzına kadar gönderilir. Bu, rızkın adresli ve merhametli bir sevkiyatla geldiğini gösterir.

Demek rızık rastgele çıkan bir şey değil; vakti belli, miktarı belli, sahibi belli, adresi belli bir ilahî sevkiyattır. İhtiyaç ne zaman doğacaksa rızık o zamana hazırlanır; hangi canlıya ne lazımsa ona göre gönderilir. Bu kadar ölçülü, vakitli ve muntazam rızık taksimi, ancak her şeyi bilen, her şeyi gören, her şeyi terbiye eden ve bütün sebepler emrinde bulunan Allah'ın hâtem-i hâssı olabilir.

İşte, bu umumî rızık hakkında görünen geniş ve muntazam rahmet ve inayetler ancak her şeyin mürebbisi ve her şeyin müdebbiri ve her şey yed-i teshirinde bulunan bir zatın hâtem-i hâssı olabilir.

Geniş Rahmet

“Geniş rahmet” şudur: Rızık sadece insana değil; kuşa, balığa, karıncaya, arıya, koyuna, yavruya, anneye, toprağın altındaki köke kadar herkese yetişir. Deniz dibindeki balık unutulmaz, yuvadaki kuş yavrusu unutulmaz, rahimdeki bebek unutulmaz, karanlık topraktaki çekirdek unutulmaz. Bu kadar geniş bir merhamet, ancak bütün mahlûkatı kuşatan Allah'ın rahmetidir.

Muntazam İneyet

“Muntazam inayet” ise rızkın gelişigüzel değil, bir düzenle gönderilmesidir. Bebek doğar, süt hazır olur. Arı bal yapacağı vakit çiçekler açar. Yazın serinleten meyveler, kışın kuvvet veren gıdalar gelir. Her canlıya, kendi vaktinde, kendi midesine, kendi hayat şartlarına uygun rızık sevk edilir. Bu, başıboş bir dağıtım değil; hikmetli bir taksimattır. Peki bu fiillerin faili kim olabilir?

• Her Şeyin Mürebbisi

“Mürebbi” terbiye eden, büyüten, kemale erdiren demektir. Rızık sadece karın doyurmaz; canlıyı büyütür, geliştirir, kuvvetlendirir ve vazifesine hazırlar. Bir tohumu ağaç yapan, yavruyu büyüten, bedeni besleyen, meyveyi olgunlaştıran aynı rububiyet elidir. Demek rızık, Allah'ın “Rab” isminin en açık tecellilerindendir.

- **Her Şeyin Müdebbiri**

“Müdebbir” bütün işleri tedbirle idare eden demektir. Rızkın gelmesi için güneş, bulut, yağmur, toprak, hava, mevsimler, anne şefkati, hayvanların sevki ve bitkilerin yetişmesi beraber çalıştırılır. Bir lokmanın sofraya gelmesi bile koca bir kâinat düzenine bağlıdır. Bu kadar sebebi aynı hedefe yönelten, elbette bütün âlemi idare eden Allah’tır.

- **Her şey yed-i teshirinde bulunan bir zat**

“Her şey yed-i teshirinde” demek, her şey O’nun emrinde ve tasarrufu altında demektir. Güneş rızık için ışık verir, bulut su taşır, toprak sofra olur, ağaç meyve verir, arı bal yapar, inek süt verir. Fakat bunlar kendi kendilerine rızık vermezler; rızık vermeye memur edilirler. Hepsi Rezzâk-ı Kerîm’in hizmetkârlarıdır.

Demek umumî rızıkta görünen bu geniş rahmet ve muntazam inayet, ancak bütün canlıları bilen, her ihtiyacı gören, bütün sebepleri emrinde çalıştıran bir Zât’ın mührü olabilir. Rızık, tesadüfün savurduğu bir şey değil; vakti belli, miktarı belli, sahibi belli, adresi belli ilahî bir ikramdır. Bu mühür de ancak her şeyin Rabbi, Müdebbiri ve bütün kâinatı emri altında tutan Allah’a aittir.